

ВПЛИВ КРИЗОВОГО СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДЕРЖАВНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ

Екологічна проблема на протязі довготривалого часу залишається однією з головних загроз для людського існування, але вагомих позитивних рухів на шляху до її вирішення так і не зроблено. Навіть навпаки, дане глобальне питання набуває все більшого прояву [1].

Наукові діячі останнім часом постійно звертають увагу на те, що екологічна криза викликає політичну і економічну нестабільність. Реальною причиною військових конфліктів стає нестача ресурсів. Багато з цих суперечок в майбутньому можуть відбуватися вже не за родовища газу і нафти, а за найбільш життєво необхідний ресурс – воду. На теперішній час близько 70% світового населення проживає в регіонах із нестачею води. 150 із 200 найбільших річкових систем між собою поділяють дві держави, інші 50 – три чи більше держав [2]. При таких умовах глобальну екологічну проблему потрібно розглядати як чинник виживання держав та їх національних економік [1].

Науково-технічний прогрес зупинити неможливо. Але необхідно зміцнюючи фундамент теперішньої радикальної економічної реформи, міркувати і про майбутній день. Завдання нашого століття – охорона природи, проблема, яка стала соціальною. Вважається, що екологічна проблема – одне з найважливіших питань людства. Майбутнє усієї планети залежить від вирішення цієї проблеми.

Основними недоліками України на даному етапі є складні, багатогранні фактори, які діють як комплексний, загальний вплив на усі галузі економіки, у різних сферах, на різних рівнях господарювання, і через те потребують особливої уваги, виняткових рішень, тобто системного вирішення з боку держави. Такими факторами є:

- інвестиційна політика, що зорієнтована на розвиток ресурсномістких секторів економіки;
- макроекономічна політика, що примушує суб'єктів господарювання використовувати природні ресурси екстенсивним шляхом;
- неповноцінне законодавство;
- відсутність еколого-збалансованої довгострокової економічної стратегії;
- відсутність прав власності на природні ресурси;
- недосконалість прямого та непрямого ефекту від охорони довкілля на регіональному і локальному рівнях;
- економічна криза, інфляція й нестабільність економіки заважають реалізації довготривалих проектів, до переліку яких входять більшість екологічних проектів;
- природно-ресурсні властивості експорту;
- існування практично великої цілеспрямованості до отримання вагомих й швидких прибутків в результаті продажу природних ресурсів;
- відсутність екологічної свідомості, екологічного мислення [3].

Сама по собі екологічна криза являється продуктом розвитку економіки. За своєю сутністю виробництво направлене на вилучення природних ресурсів і перетворення їх у потрібний людству продукт. Будь-яке перетворення матерії вимагає затрат енергії. Чим складніші й масштабніші трансформації, тим більші витрати енергії. Таким чином, суспільний продукт алегорично можна представити у вигляді концентрованої енергії. Відзначаючи дію закону спадної граничної віддачі ресурсів, можна стверджувати, що кожна наступна одиниця благ, що виготовлені людиною, вимагатиме все більших витрат енергії. Виробництво енергії, у свою чергу, також вимагає затрат енергії, при чому щодалі більших на кожну наступну одиницю. Коли витрати на виробництво

одиниці енергії сягнуть вартості цієї одиниці, виробництво економічно позбудеться сенсу. Саме з цим становищем сьогодні і пов'язують основні загрози економіці. Людство наближається до границі, за якою виробництво може стати економічно нераціональним. Наближення до цієї межі стає швидшим завдяки зростанню чисельності населення та його потреб. Лише для задоволення себе продовольством населенню планети сьогодні доводиться безпосередньо затрачувати більше половини енергії, що виробляється на землі [4]. Так як зростання населення забезпечується в основному за рахунок слаборозвинутих країн, а розширення потреб як стимулів нарощування виробництва – за рахунок розвинутих, то без сумніву екологічна обмеженість виробництва симулюватиме посилення суперництва та суперечностей між ними у боротьбі за життєво важливі ресурси. Нині країни з високим доходом споживають у 3,5 рази більше енергії на душу населення, ніж країни із середнім доходом, і майже в 14 разів більше, ніж країни з низьким доходом [2].

Конкуренція за світові ресурси спричинює загрозу роз'єднання людства у вирішенні екологічних проблем і порятунку планети. Замість об'єднання для проведення спільних заходів щодо оздоровлення навколишнього середовища, окремі країни почнуть вирішувати свої проблеми за рахунок інших народів. На завершення – програють усі. Вже сьогодні науковці спостерігають той факт, що, хоча потреба збереження довкілля стала однією з основних причин об'єднання людства і глобалізації світу, сама глобалізація, навпаки, спричинила поглиблення екологічних проблем. Ринкові механізми, на яких заснована глобалізація, виявились неспроможними для екології [5].

Для вирішення проблеми екологічної кризи необхідні дуже значні фінансові, кваліфікаційні ресурси, великий відрізок часу. Все це повинно прискорюватись ефективними державними механізмами. Але усі ці характеристики властиві економічно розвиненим країнам, якою Україна не є.

Деякі правові та господарські привілеї ринкової економіки, розроблені механізми державного природокористування, прогресивні напрями охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки поважною мірою залишаються лише як успішні проекти в результаті відсутності бажання, фінансування, а також через те, що екологічне питання є недостатньо серйозним для нашого сучасного суспільства, особливо на етапі первинного накопичення капіталу [3].

1. Лакей І.М. *Економічні аспекти екологічних проблем в умовах глобалізації* [Електронний ресурс] / Вісник Дніпропетровського університету. – Вип. 3/1. – 2009. – с. 34-38. – Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/200931/34-38.pdf>

2. Сьюзан Дж. *Доклад Лугано : пер. с англ. Д. Жутаева.* / Дж. Сьюзан – Екатеринбург : Ультра. Культура, 2005. – 304 с.

3. Ісаченко А.Г. *Екологічні проблеми.* – М., 1996. 2. Новиков Ю.В. *Екология, окружающая среда и человек.* – СПб., 2001. 3. Яблоков А.В., Остроумов А. *Уровни охраны природы.* – М.: Наука, 1991.

4. Голанский М. *Новые тенденции в мировой экономике* [Електронний ресурс] / <http://lib.guru.ua/POLITOLOG/golansky.txt>.

5. Самохвалова В. *Метафізика глобалізації. От утопии к антиутопии* [Електронний ресурс] / <http://www.perspektivy.info/oykumena/kotel/metafizika.globalizacii.htm>.